

Όνομα: Χρήστος Φιλίππου

Τάξη: Α2

1) Συγκριτική δραστηριότητα (Σπάρτη - Αθήνα): Κατάρτιση πίνακα στον οποίο να καταγράφονται ομοιότητες και διαφορές του αθηναϊκού και του σπαρτιατικού πολιτεύματος.

Συγκριτικός Πίνακας Πολιτευμάτων Σπάρτης και Αθήνας στην Αρχαϊκή Εποχή

<u>ΣΠΑΡΤΗ</u>	<u>ΑΘΗΝΑ</u>
Πολίτευμα ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ	Πολίτευμα ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
2 βασιλείς ως <u>θρησκευτικοί και στρατιωτικοί</u> αρχηγοί.	Βασιλεία το πρώτο πολίτευμα, όμως στη συνέχεια υπάρχει ο θεσμός του <u>άρχοντα-βασιλιά</u>, με <u>θρησκευτικές αρμοδιότητες</u>, ενώ ο <u>Πολέμαρχος</u> ήταν αρμόδιος για <u>στρατιωτικά θέματα</u>
5 έφοροι, υπεύθυνοι για την άμυνα και τις εξωτερικές σχέσεις του κράτους (ήταν η <u>ουσιαστική εξουσία</u> του κράτους).	Επώνυμος <u>άρχοντας</u> ασκούσε <u>ουσιαστική εξουσία</u>, υπεύθυνος για τη σύγκληση της <u>Εκκλησίας του Δήμου</u>
Γερουσία, συμβούλιο 28 ατόμων, ηλικίας άνω των 60 χρόνων. Προετοίμαζε θέματα (σχέδια νόμων και αποφάσεις που υποβάλλονταν για έγκριση στην Απέλλα.	Άρειος Πάγος, υπεύθυνος για την τήρηση των νόμων και για σημαντικά δικαστικά θέματα. Εξέλεγε τους 9 <u>άρχοντες</u>, ενώ οι <u>6 θεσμοθέτες</u> ασχολούνταν με δικαστικά θέματα

<p>Απέλλα, λαϊκή συνέλευση, συμμετείχαν <u>όλοι οι Σπαρτιάτες</u> άνω των 30 ετών.</p>	<p>Εκκλησία του Δήμου, συνέλευση <u>όλων των πολιτών της Αθήνας</u>, που αργότερα θα γίνει το σημαντικότερο όργανο άσκησης της πολιτικής στην Αθήνα.</p>
<p>Οι νόμοι ήταν γραμμένοι από τον Λυκούργο. Αυτός ήταν ένας πολύ δίκαιος και προσπάθησε να κάνει όλους τους ανθρώπους ίσους μεταξύ τους. Έτσι ξαναμοίρασε στα ίσα τη γη στους Σπαρτιάτες. Οι Σπαρτιάτες ήταν οι απλοί πολίτες, οι οποίοι δεν έκαναν καμιά εργασία αλλά όλη την ημέρα ασχολούνταν με τη στρατιωτική τους εκπαίδευση.</p> <p>Οι Περίοικοι ήταν οι άνθρωποι που κατοικούσαν σε χωριά έξω από τα τείχη και ασχολούνταν με το εμπόριο, τη βιοτεχνία και τη γεωργία. Οι Είλωτες ήταν οι δούλοι που όλη την ημέρα δούλευαν στα χωράφια και δεν είχαν κανένα δικαίωμα.</p>	<p>Ο Σόλωνας χάρισε τα χρέη των φτωχών και απελευθέρωσε όσους είχαν γίνει δούλοι για χρέη. Ο νόμος αυτός ονομάστηκε σεισάχθεια, επειδή απάλλαξε τους φτωχούς από τα βάρη των χρεών.</p> <p>Ο Σόλωνας χώρισε τους Αθηναίους σε τέσσερις τάξεις ανάλογα με το εισόδημά τους. Οι τάξεις αυτές ήταν οι φτωχοί, οι εύποροι, οι πλούσιοι και οι πολύ πλούσιοι.</p>

Ο Σόλωνας έδωσε περισσότερη δύναμη στην Εκκλησία του Δήμου, δηλαδή στο λαό. Ίδρυσε επίσης τη **βουλή των τετρακοσίων**. Η βουλή προτοίμαζε τους νόμους και τους παρουσίαζε στην εκκλησία του δήμου για να τους ψηφίσει.

Ο Σόλωνας ίδρυσε επίσης και ένα λαϊκό δικαστήριο, την **Ηλιαία** για να μπορούν και οι φτωχοί να βρίσκουν το δίκαιό τους.

Όταν μετά από πολλά χρόνια έφυγε ο τύρρανος Πεισίστρατος, ο **Κλεισθένης** χώρισε τους Αθηναίους σε **δέκα φυλές** με δέκα δήμους η κάθε μια. Σε κάθε φυλή φρόντισε να ανήκουν πολίτες από διάφορες περιοχές της Αττικής και δόθηκε όλη η εξουσία στην εκκλησία του Δήμου. Ο Κλεισθένης ίδρυσε τη **βουλή των πεντακοσίων** που είχε πεντακόσιους βουλευτές, πενήντα από κάθε φυλή. Έργο της βουλής ήταν να προετοιμάζει τα θέματα που θα ψήφιζε η εκκλησία του δήμου.

Ο Κλεισθένης για να προστατεύσει το πολίτευμα καθιέρωσε τον **οστρακισμό**.

Η έννοια του «Ελεύθερου Πολίτη»

Στη Σπάρτη

Η Σπάρτη διαφύλαξε με πάθος την ιδιότητα του Σπαρτιάτη πολίτη και αντιμετώπισε με ιδιαίτερη καχυποψία κάθε ξένο στοιχείο προς το σώμα των πολιτών της. Χαρακτηριστική απόδειξη γι' αυτό είναι η ολιγανθρωπία της (όσον αφορά το σώμα των ελεύθερων πολιτών)

Ως Σπαρτιάτης πολίτης νοείτο όποιος είχε γεννηθεί αρτιμελής και υγιής, από Σπαρτιάτες γονείς. Υπήρχε ταύτιση των εννοιών πολίτης – οπλίτης

Στην Αθήνα

Σύμφωνα με την Εκκλησία του Δήμου, προϋπόθεση για την απόκτηση της ιδιότητας του πολίτη ήταν η καταγωγή από γονείς που ήταν μεν ελεύθεροι, αλλά έπρεπε να είναι και οι δύο Αθηναίοι πολίτες. Υπήρχε ταύτιση των εννοιών πολίτης – οπλίτης.

Υπήρχε το δικαίωμα απόκτησης και κατοχής γης και ακινήτων και απαλλαγή από οποιονδήποτε φόρο. Η καλλιεργήσιμη γη ήταν μοιρασμένη σε τόσους κλήρους, όσοι ήταν και οι ελεύθεροι πολίτες. Οι Σπαρτιάτες δεν ασχολήθηκαν ποτέ με την καλλιέργεια της γης, αφού αυτό ήταν αποκλειστική αρμοδιότητα των ειλώντων. Ωστόσο, η κατοχή πλήρων δικαιωμάτων του πολίτη εξαρτάτο από τη δυνατότητα να προσφέρουν στα συσσίτια μέρος της παραγωγής του κλήρου τους.

Το δικαίωμα απόκτησης κατοχής και εκποίησης ενός κλήρου γης ήταν αποκλειστικό προνόμιο του πολίτη της Αθήνας. Ακόμη και όταν υπήρχαν πολίτες που δεν κατείχαν γη αυτή εξακολουθούσε να θεωρείται σύμβολο της ιδιότητας του ελεύθερου πολίτη.

Ίσως τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά ενός «ελεύθερου πολίτη» ήταν τα πολιτικά χαρακτηριστικά, αφού η πολιτική δραστηριότητα αποτελούσε την κύρια δραστηριότητα του ελεύθερου πολίτη. Με τον όρο «πολιτική δραστηριότητα» εννοούμε τη συμμετοχή στα πολιτικά θεσμικά όργανα. Στην Αθήνα η *συμμετοχή* αυτή εκφραζόταν, όπως είδαμε στον πίνακα παραπάνω, στην Εκκλησία του Δήμου, στη Βουλή, στην Ηλιαία και στο σώμα των αρχόντων. Στη Σπάρτη η *συμμετοχή* των πολιτών εκδηλωνόταν στη Συνέλευση του Δήμου, στη Γερουσία ή στο συμβούλιο και το σώμα των αρχόντων. Στην Αθήνα, οι πολίτες καθόριζαν και διαμόρφωναν, με την προσωπική τους παρουσία στα πολιτειακά όργανα, την *προσωπική βούληση*. Αυτοί λάμβαναν όλες τις αποφάσεις στην Εκκλησία του Δήμου και οι ίδιοι απένειμαν τη δικαιοσύνη. Κάθε πολίτης είχε τη δυνατότητα να λάβει τον λόγο

στη συνέλευση, να διατυπώσει προτάσεις ή να καταγγείλει παράτυπες ή παράνομες αποφάσεις. Ενώ, όμως, η συμμετοχή του Αθηναίου πολίτη στην

οργάνωση των εξουσιών ήταν μαζική, προσωπική, άμεση και ρυθμιστική, στη Σπάρτη η συμμετοχή των πολιτών στη συνέλευση των πολιτών είχε τυπικό χαρακτήρα, αφού καλούνταν ουσιαστικά να επικυρώσουν αποφάσεις τις οποίες είχε λάβει κάποιο άλλο όργανο, όπως οι βασιλείς, η γερουσία ή οι έφοροι.

Ένα άλλο στοιχείο της ιδιότητας του Αθηναίου και του Σπαρτιάτη πολίτη ήταν *στρατιωτικού περιεχομένου*. Στις ελληνικές πόλεις, τουλάχιστον τον 5ο αι. π.Χ., η ιδιότητα του πολίτη και η «οπλιτική ικανότητα», η δυνατότητα, δηλαδή, του πολίτη να προμηθεύεται πλήρη οπλισμό, ήταν πλήρως συνδεδεμένες. Στην Αθήνα η ταύτιση μεταξύ πολίτη και στρατιώτη διατηρήθηκε σε αυτό το πλαίσιο μέχρι την εποχή του Κλεισθένη. Όμως τον 5ο αι. π.Χ., η ταύτιση αυτή χαλάρωσε, αφενός επειδή η ιδιότητα του πολίτη επεκτάθηκε και σε εκείνους που δεν είχαν την οπλιτική ικανότητα, αφετέρου επειδή η Αθήνα έζησε ένα μεγάλο διάστημα χωρίς πόλεμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της απόλυτης ταύτισης πολίτη και στρατιώτη αποτέλεσε η Σπάρτη. Τους απαγορευόταν αυστηρά να έχουν οποιοδήποτε είδους οικονομική δραστηριότητα. Για τις οικονομικές τους ανάγκες βασίζονταν στους περίοικους και κυρίως στους εἰλωτες. Απαλλαγμένοι, λοιπόν, από κάθε οικονομική ασχολία, οι Σπαρτιάτες αφοσιώνονταν αποκλειστικά στη στρατιωτική εκπαίδευση. Την ίδια στιγμή οι Αθηναίοι πολίτες ήταν ελεύθεροι να επιδοθούν σε οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα που θεωρούσαν πρόσφορη.

Τελευταίο χαρακτηριστικό της ιδιότητας του πολίτη αφορούσε στον *θρησκευτικό τομέα*. Στην Αθήνα, οι πολίτες όφειλαν να συμμετέχουν στις τελετές, όπως όφειλαν να συμμετέχουν και στην πολιτική ζωή. Η είσοδος του μελλοντικού πολίτη στην πολιτική κοινότητα συνοδευόταν από τελετουργίες προς τιμήν του Δία ή της Αθηνάς. Τέλος, από τον όρκο που έδινε ο μελλοντικός πολίτης διαπιστώνεται, ότι η είσοδος στην πολιτική ζωή αποτελούσε όχι μόνο πολιτική αλλά και θρησκευτική πράξη. Τα ίδια ισχύουν και στη Σπάρτη με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη συμβολική διαδικασία μύησης των νέων, κατά την εορτή των Υακινθίων, η οποία σηματοδοτούσε τη μετάβαση τους στην ώριμη κοινωνική ομάδα.

